Biblijska jednakost muškarca i žene – i u poučavanju i vodstvu

Hans-Jörg Ronsdorf · rujan 2023. · revidirano u listopadu 2026.

Pregled i sadržaj

Kratak pregled pojmova[1]:

- ***Poučavanje i vodstvo***
- ***Komplementarizam***
- ***Egalitarizam***

Argumenti protiv vodstva i poučavanja žena

- ***Zabrana poučavanja***
- ***Zapovijed šutnje***
- ***Glava i podložnost***
- ***Izraelovi svećenici muškarci i Isusovih 12 učenika***
- ***Uvjeti za starješine, nadglednike i đakone***

Argumenti za jednakost muškaraca i žena i u poučavanju i vodstvu:

- ***Argument iz stvaranja***
- ***Žene u SZ-u***
- ***Žene u NZ-u***
- ***Povijesni argument – žene u povijesti Crkve***
- ***Soteriološki argument***
- ***Karizmatski argument***

Sažetak

- **Moja definicija odnosa među spolovima**

Citat: „Da, doista su dva biblijska teksta koja već naraštajima odlučuju o biti ili ne biti žena.“

Kad sam tu rečenicu pročitao prvi put, pomislio sam: tako zvuči čisti feminizam. Danas, godinama poslije, moram priznati da je ta rečenica točna, čak i ako je zaoštreno sročena. Tek su mi najnovije publikacije i pisma čitatelja u časopisu IDEA to još jednom potvrdili.

Kratak pregled pojmova:

Vodstvo i poučavanje

Osobe koje vode crkvu u Novom zavjetu (dalje skraćeno NZ) označene su različitim pojmovima:

- Nadglednici (grč. episkopos; Fil 1,1; 1 Tim 3,1),
- Starješine (grč. presbyteros; Tit 1,5)
- Đakoni (grč. diakonos; 1 Tim 3,8)
- Pastiri (grč. poimen; Ef 4,11)
- Voditelji, predvodnici (grč. hegeomai; Heb 13,17; Dj 15,22, vjerojatno na nadmjesnoj razini)

Nadglednici i starješine u Dj 20,17.28 upotrebljavaju se kao sinonimi, kao dva naziva za jednu službu. Premda su više opisani potrebni uvjeti nego sadržaj njihove službe, može se utvrditi:

- Oni „stoje na čelu“ i vode crkvu brižno te pred Bogom snose odgovornost za nju (1 Sol 5,12; Heb 13,17; 1 Pt 5,2-3);
- Oni štite crkvu od unutarnjih opasnosti (svađe, raskoli itd.), suprotstavljaju se krivom nauku (Tit 1,9; Dj 20,28-31) i opominju;
- Oni se pastoralno brinu za ljude i skrbe za slabe (1 Sol 5,12; Heb 13,17; Dj 20,35);
- Kao pastir, oni crkvi daju vodstvo, zaštitu i duhovnu hranu (Dj 20,28; 1 Pt 5,2-3). Stado je crkva, sastavljena od jakih i slabih, starih i mladih, žena i muškaraca, mladeži i djece.

Osim Petra i Ivana, u Novom zavjetu ni jedna takva osoba, ni muškarac ni žena, nije spomenuta imenom. Postoji možda jedna iznimka: Feba iz Kenhreje kod Korinta naziva se služiteljicom (grč. *diakonos*) i zaštitnicom koja stoji na čelu (grč. *prostatis*) (Rim 16,1-2).

Pastora kakvog danas poznajemo nema u NZ-u, nego je on sažetak ili mješavina tih pojmova i službi koje uz njih idu. Zato se NZ ne može obraćati takvoj osobi, jer je u tom obliku nije bilo, a ne može ni zabraniti ni odobriti da žene mogu biti pastorice.

Djela apostolska i Pavlove poslanice ne spominju formalne službe u ranim Pavlovim crkvama. Nama je danas teško točno shvatiti kako su se crkve vodile, jer dokazi iz NZ-a ne pokazuju jedinstvene nazive za vodstvo. Vodstvo je bilo važno i naglašavalo se, ali Pavao je druge voditelje često sasvim općenito nazivao „suradnicima“ ili „subocima“. Radije je o voditeljima govorio s obzirom na njihove djelatnosti nego da im dodjeljuje naslove.

Biti učitelj (grč. *didaskalos*, 1 Kor 12,28) ili voditelj/predstojnik (grč. *kybernesis*, 12,28; ili grč. *proistemi*, Rim 12,8; 1 Sol 5,12; 1 Tim 5,17) različite su djelatnosti i različiti darovi, ali čovjek može imati oboje.

Stajati na čelu i voditi ne znači vladati (ni u smislu 1 Tim 2,12, gdje se ženi zabranjuje vladati muškarcem). Isus te službe opisuje ovako:

> *„Kad su to čula desetorica, počeše se ljutiti na Jakova i Ivana. A Isus ih dozva k sebi i reče im: Znate da oni koje smatraju knezovima naroda gospoduju njima i da njihovi velikaši vrše vlast nad njima. Ali među vama nije tako;* ***nego tko god među vama želi postati velik, neka vam bude sluga; i tko god među vama želi biti prvi, neka bude rob svima****.“ Mk 10,41-44*
>
> *„A nastade među njima i prepirka tko se od njih ima smatrati najvećim. On im reče: Kraljevi naroda gospoduju njima, a oni koji nad njima vrše vlast nazivaju se dobrotvorima. Vi pak nemojte tako; nego najveći među vama neka bude kao najmlađi, i* ***onaj koji vodi*** *(grč. hegeomai)* ***kao onaj koji služi****. Jer tko je veći, onaj koji sjedi za stolom ili onaj koji služi? Nije li onaj koji sjedi za stolom? Ja sam pak među vama kao onaj koji služi. Lk 22,24-27*
>
> *„Pasite Božje stado koje je kod vas, nadgledajući ga ne iz prisile, nego dragovoljno, ni radi sramotnog dobitka, nego spremno, i ne kao oni koji* ***gospoduju*** *nad onim što im je povjereno, nego kao*

> *uzori stadu.“ 1 Pt 5,2-3*

Služba nadglednika uključuje autoritet koji je darovao Bog, koji je utemeljen na različitim darovima i koji se u uzornom životu doživljava kao *moralni* autoritet. Crkva priznaje nadglednika s njegovom službom kao takvog.

Postoji apostolski **nauk**, to je dobar i zdrav nauk koji je u skladu s pobožnošću, nauk našega Boga Spasitelja, Kristov nauk (Dj 2,42; 1 Tim 1,10; 4,6; 6,3; Tit 2,10; 2 Iv 9). Sadržaj nauka je evanđelje, Božji naum i, naposljetku, cijelo Pismo Staroga i Novoga zavjeta. Timotej je bio pozvan da to poučava, starješine trebaju biti sposobni poučavati, a postoji i duhovni dar, odnosno dar milosti učitelja.

Vodstvu pripada i poučavanje. Ono nema nikakve veze s vladanjem. I ovdje postoji autoritet. Ali on se sastoji u tome da je netko osposobljen za poučavanje i da je u okviru crkve priznat kao netko tko može prenositi zdrav nauk i ispravno razdjeljivati riječ istine. Učitelj služi onima koji uče.

Propovijedanje kakvo se odvija na bogoslužjima naših crkava ne može se izjednačiti s poučavanjem. Pavao „propovijedanje“ ne navodi u svojem popisu darova i funkcija službe, vjerojatno zato što propovijedanje nije bilo nešto što se inače događalo na okupljanjima crkava. Nije se radilo o službi suvjernicima. U NZ-u je propovijedanje u kontekstu kršćanske službe praktično istoznačno s evangeliziranjem (grč. *kerysso*, propovijedati, navješćivati, proglašavati). I od samoga su početka žene propovijedale evanđelje svojim obiteljima i prijateljima, pa i dalje od toga.

Sada o dvama pojmovima koji se kao takvi ne nalaze u Bibliji. Oni nazivaju dva suprotstavljena smjera mišljenja o pitanju spolova u kršćanstvu.

Komplementarizam

Taj pojam potječe iz američkoga govornog područja, a poznati teolozi poput Johna Pipera i Waynea Grudema prenijeli su ga na odnos muškarca i žene. To je stajalište objavljeno 1988. u takozvanoj ***Danvers Statement on Biblical Manhood and Womanhood*** (Izjavi iz Danversa; ovdje se može preuzeti na njemačkom: **Danvers-Erklaerung.pdf (reformierte-freikirche.de)** (uz ljubazno dopuštenje). Tek se od tada taj pojam proširio i na njemačkom govornom području kako bi se opisao odnos muškarca i žene, doduše kao hijerarhijski odnos. Žena je jednako vrijedna, ali nije ravnopravna. Razlika među spolovima opisuje se kao „jednaka vrijednost, ali različite uloge“. Postoje službe koje ona, zato što je žena, ne smije obavljati. Prema tom gledištu tu ponajprije pripada poučavanje i vođenje muškaraca.

Komplementarizam pritom ***ne*** odražava povijesni nauk Crkve, koji je naime do prije otprilike 60 godina polazio od manje vrijednosti i inferiornosti žene u odnosu na muškarca. Odatle podređenost žene, sve u svemu nisko i restriktivno gledanje na ženu. Jednaka vrijednost i dobrim dijelom ravnopravnost, kakvu zastupa komplementarizam, nova je pojava, ne starija od otprilike 60 godina. Postoje različiti oblici, dakle cijeli raspon toga kako se tumače povlašten položaj muškarca i ograničavanje žene.

Današnji evanđeoski komplementarizam smatram prerađenim, umjerenim ili blagim oblikom patrijarhata, koji je pak posljedica pada u grijeh. Pritom sam svjestan da postoje bračni odnosi koji dobro funkcioniraju i puni su ljubavi, čak i kad se odnos shvaća i živi komplementarno u gore navedenom smislu. Ali time to stajalište ne postaje ni ispravno ni biblijsko.

Egalitarizam

Na engleskom govornom području stajalište koje uz određene ograde zastupam naziva se egalitarizmom. Pritom je važno što se točno krije iza toga pojma i koji je točno njegov sadržaj. To gledanje na muškarca i ženu nastalo je istodobno s komplementarizmom. „Egalitaran“ u njemačkoj jezičnoj uporabi cilja na socijalnu pravednost i jednake mogućnosti. Definicija glasi: nikakvo zapostavljanje na temelju spola ili drugih obilježja unutar nekoga društva ili zajednice.

Iza toga stojim potpuno, a i vjernice smiju sa zahvalnošću koristiti sva postignuća pokreta za prava žena u posljednjih 100 godina, čak i ako same nikada nisu bile ili ne žele biti dio tih pokreta.

Ali pojam ima i prizvuk „uravnilovke“ (izjednačavanja), koju jednako tako odbacujem. Lijepa razlika između muškarca i žene u mnogim pogledima pripada poretku stvaranja i egalitarizam je ne smije izravnati. Bolji bi bio pojam **mutualizam**, koji naglašava uzajamno i obostrano stajanje jedno nasuprot drugome.

Osobno

Do prije nekoliko godina zastupao sam komplementarizam te ga živio i poučavao u svojoj crkvi i u svojem braku. To znači da ja kao muž volim svoju ženu i spreman sam na suradnju, ali načelno imam vodstvo i posljednju riječ. To znači i da žene ne vode i ne propovijedaju niti poučavaju pred crkvom. Taj „mekani“ ili „kristijanizirani“ oblik svjetovnoga patrijarhata morao sam napustiti zbog neprekidnog proučavanja Biblije i djela autora vjernih Bibliji. Za mene je to bio težak proces, jer sam desetljećima to shvaćao i živio upravo drugačije. Danas sam zahvalan što su mi se otvorile oči o tome koliko sam bio u krivu. U svojoj knjizi *Žene, oprostite nam!* (*Frauen, vergebt uns!*) to sam 2020. opširno izložio, a na svojoj mrežnoj stranici obrazložio novim prilozima, svojima i drugih autora:

www.hans-joerg-ronsdorf.de

Na kraju svojega predavanja ukratko ću sažeti što točno danas zastupam i kako svoje stajalište nazivam u teološkoj raspravi.

Argumenti protiv vodstva i poučavanja:

Današnji skup pokazuje da o toj temi postoje načelno različita shvaćanja. Uz to često dolazi mnogo emocija, što otežava sadržajnu razmjenu. Svatko danas dolazi sa svojom poviješću, svojim odgojem, svojim uvjerenjem, svojim dobrim i lošim iskustvima i sa svojim očekivanjima. I, nadam se, s otvorenošću, pa i s malo staloženosti, da samoga sebe dovede u pitanje.

U nastavku se bavim prigovorima koji su, po mojem mišljenju, najčešći protiv toga da sestre vode i poučavaju u crkvi. Upravo sam te argumente i sam zastupao. Bili su mi potpuno jasni i uvjerljivi. Odstupiti od njih značilo je za mene napustiti biblijsko središte i prilagoditi se svijetu, u kojem se ravnopravnost i feminizam slave u različitim ideološkim oblicima.

Zabrana poučavanja

Jasna uputa za mene bila je ova Pavlova riječ, koju ovdje navodim:

> *„Žena neka uči u tišini, u svoj podložnosti. **A ne dopuštam ženi da poučava niti da vlada nad muškarcem, nego neka bude mirna**, jer Adam je prvi oblikovan, a zatim Eva; i nije Adam bio prevaren, nego je žena bila prevarena i pala u prijestup.“ 1 Tim 2,11-14*

U nekom sam trenutku primijetio da se, premda se čini jasnom uputom, ta zabrana poučavanja za žene može povezati samo s jednim jedinim retkom – ponavljam, samo s jednim jedinim retkom. To je čudno ako se jednom dopusti da na nas djeluje doseg te upute za sva vremena i na svim mjestima.

Da bismo tu zabranu poučavanja pobliže odredili, moramo pitati: je li to potpuna zabrana poučavanja? Vrijedi li samo prema muškarcima? Smije li ona poučavati žene, mladež i djecu? Ili ne smije poučavati krivi nauk, a zdravi nauk ipak smije? Samo iz toga retka na to je nemoguće odgovoriti.

Kao i uvijek, ne vrijedi samo jedna jedina riječ Pisma, treba ispitati cijelo Pismo. Treba uspoređivati Pismo s Pismom. Rečeno s Lutherom: „Pismo samo sebe tumači."

Zato ću retke koji slijede usporediti s gornjom Pavlovom riječju, takozvanom zabranom poučavanja za žene:

> *Isus kaže svojim učenicima: „Idite dakle i učinite sve narode učenicima, krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga, **i učeći ih da drže sve što sam vam zapovjedio**. I evo, ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta." Mt 28,18-20*

To je Isusov nalog svima, pa i ženama, da poučavaju. I žene su pripadale krugu Isusovih učenika. I učenice, to jest one koje su učile, učile su kod Isusa da bi onda mogle poučavati druge. **Isus to želi!** To može biti u svakom okviru, na svakom mjestu, na bogoslužnim okupljanjima crkve, pred muškarcima ili samo ženama, u obiteljsko-privatnom ili javnom prostoru.

> *„I on (Apolon) poče slobodno govoriti u sinagogi. A kad su ga čuli (bračni par) **Priscila i Akvila**, uzeše ga k sebi i **točnije mu izložiše Božji put**" (Dj 18,26).*

Božji put, to je povijest spasenja. I kršćansko krštenje, jer je Apolon očito poznavao samo Ivanovo krštenje. „Izložiti" treba shvatiti kao „poučavati" ili „podučavati". Tko 1 Tim 2,12 kao zabranu poučavanja odnosi na svaku ženu/sestru, mora ga odnositi i na Prisku. Činjenica je samo da je ona poučavala i da nije šutjela. To se dogodilo u Efezu, gdje su ona i njezin muž poučavali Apolona – na mjestu gdje je Timotej primio Pavlovu poslanicu sa zabranom poučavanja. Tumači li se ovdje sveopća zabrana poučavanja, moralo bi se ovako formulirati: ***A ne dopuštam Priski da poučava niti da vlada nad muškarcem (Apolonom), nego neka bude mirna.*** Budući da polazimo od toga da nadahnuta Božja riječ u sebi nema proturječja, moramo odbaciti sveopću zabranu poučavanja za žene u crkvi.

Pavao poziva ***sve prisutne*** na kršćanskom okupljanju:

> *„Što dakle, braćo (u smislu braće i sestara)? Kad se okupljate, **svaki od vas** ima psalam, **ima nauk**, ima objavu, ima jezik, ima tumačenje; sve neka bude na izgradnju." (1 Kor 14,26).*

Pavao upućuje Timoteja da **ljudi** (grč. *anthropois*; braća **i** sestre) trebaju druge **poučavati**, kako bi oni opet mogli **poučavati** druge:

> *„I što si (Timotej) čuo od mene pred mnogim svjedocima, to povjeri vjernim **ljudima**, koji će biti sposobni **poučavati i druge**. 2 Tim 2,2*

U tom smislu **starije žene** trebaju biti **„učiteljice dobra"** (Tit 2,3). Mjesto i okvir te pouke nisu propisani ni ograničeni; one trebaju poučavati ponajprije mlade žene. **(Žene starješine;** grč. *presbutidas*, tako su se u 4. stoljeću nazivale *žene starješine*; ovdje se ipak može misliti i jednostavno na stariju ženu.**)**

Zaključak: ne postoji ograničenje za žene da poučavaju. Svejedno na kojem mjestu, svejedno koga poučavaju. Odlučujući su njihov dar, njihova pouzdanost da poučavaju zdrav nauk i potvrda crkve da je

njihova služba željena, odnosno da su je ovlastili crkva i njezini voditelji. **Zato na pozadini navedenih tekstova ta Pavlova riječ ne može biti bezvremenska i svjetska zabrana poučavanja!**

Kao što Prva poslanica Timoteju više puta pokazuje, radi se o krivom nauku i o ženama koje su ga raznosile po kućama. Ovdje se Pavao bavi **mjesnim problemom** bogatih žena u Efezu koje su se same osjećale pozvanima i prisvajale pravo, odnosno autoritet, da to čine. To je **vremenski ograničena uputa**, a ne normativna uputa za svaku kršćanku na ovom planetu. Ta jedna ili više problematičnih žena u Efezu trebale su se najprije spremno i s voljom za učenjem podložiti zdravom nauku kako bi postale sposobne poučavati, a zatim možda postati žene starješine. Dokazivo nije tipičan ženski problem poučavati krivi nauk zato što se nije učilo u podložnosti zdravom nauku. Ali to je bio problem u Efezu kojim se Timotej trebao pozabaviti.

Riječ „vladati“ (grč. *authentein*) u rečenici „ne dopuštam ženi da ***vlada*** nad muškarcem“ nije pozitivna riječ. Pojavljuje se samo na ovom mjestu u NZ-u i nije riječ koja se obično rabi za *vladati*. Naprotiv, ona je negativna i ima značenje „**prisvojiti autoritet**“ (tako glasi tekst engleske King James Version), **i to neopravdano.**

Zabrana govora

Tekst o zabrani poučavanja često se izravno povezuje sa zabranom govora u 1 Kor 14. To su uopće jedini tekstovi koji se izričito izjašnjavaju o našoj temi i posebno ograničavaju žene. Meni je do prije otprilike 10 godina bilo jasno da žene na bogoslužju šute, kako to sljedeći reci nedvosmisleno propisuju:

> *„Žene **neka šute** na sastancima, jer im **nije dopušteno govoriti**, nego neka se podlože, kao što i Zakon kaže. Ako pak žele nešto naučiti, neka kod kuće pitaju svoje muževe; jer je **sramotno za ženu govoriti na sastanku**.“ 1 Kor 14,34-35*

Moje jasno uvjerenje doveo je u pitanje sam Pavao, koji prije toga u 11,5 govori o ženama koje mole i prorokuju, s velikom vjerojatnošću na bogoslužnom okupljanju. I zato što u 14. poglavlju postoji najmanje 5 konkretnih Pavlovih poziva svoj braći i sestrama da svojim riječima pridonose izgradnji crkve. Ni opće svećeništvo, koje Bogu prinosi žrtve hvale, koje se nazivaju plodom usana, nije zamislivo uz šutnju. Usput rečeno, kad se na bogoslužju čita Anina hvalospjevna molitva ili Marijin Veliča (Magnificat), onda te žene govore kroz nadahnutu riječ.

Ti su reci velika zagonetka zato što proturječe svemu što Pavao i NZ, kao i SZ, općenito i posebno govore. Za tu proturječnost, koju uočava većina čitatelja Biblije, postoje bezbrojni pokušaji objašnjenja. Iz pobude vjernosti Bibliji neke crkve pokušavaju provesti potpunu šutnju. Ja dolazim iz pokreta Braće, gdje se to i danas tako prakticira. Ondje žene ne smiju propovijedati, ne smiju moliti, ne smiju predlagati pjesme niti voditi bogoslužje. Smiju samo pjevati s drugima i reći amen.

U tim dvama recima ženama se triput zabranjuje govoriti, odnosno upućuje ih se da šute. **To je apsolutno i strogo i ne može se zaobići niti egzegetski razriješiti.** Konzervativni, odnosno Bibliji vjerni tumači izvan pokreta Braće pokušavaju razriješiti tu kategoričnu zapovijed šutnje, ali time uvijek iznova ublažuju apsolutnu zapovijed šutnje.

Philip B. Payne dokazao je da su ti reci u Codexu Vaticanusu i Codexu Fuldensisu (važnim i opsežnim rukopisima iz 4. i 6. stoljeća) označeni kao kasniji umetak. Osim toga ta dva retka jednom stoje na ovom mjestu, kao i kod nas, iza 33. retka, ali u drugim rukopisima tek iza 40. retka. To je u tolikoj mjeri jedinstveno i pokazatelj je da je tekst bio rubna bilješka koju je neki prepisivač poslije umetnuo na mjesto

koje je smatrao ispravnim. Kad je jednom umetnut s ruba, svi su ga prepisivači marljivo prepisivali kao da je izvorni Pavlov tekst.

Ni u NZ-u ni u SZ-u ne postoji ni približno slična zapovijed s tako dalekosežnim posljedicama, u ovom slučaju za žene, koja bi mogla potvrditi taj tekst. Zato taj tekst ne može biti normativna uputa. Mnogi komentatori i prevoditelji Biblije smatraju te retke nepavlovskima i ranim umetkom (2. stoljeće).

Praktična i dosljedna provedba tih redaka, uostalom, gotovo nije moguća. Već nam zdrav razum kaže da se ženama ne može zabraniti svaki govor na okupljanju.

Za cijelu raspravu o poučavanju i vodstvu ti reci otpadaju.

Glava i podložnost

Takozvani tekst o zabrani poučavanja i takozvana zapovijed šutnje upućuju na nužnu podložnost žene. Najmanje sedam puta žene se u NZ-u pozivaju da se podlože svojim muževima. Zašto je tako? Razlog ne može biti poredak stvaranja (o tome više poslije), jer on ne utemeljuje hijerarhijsku razliku iz koje bi se mogla izvesti podložnost.

Uglavnom se radi o dvama tekstovima, jednom iz Ef 5 i jednom iz 1 Pt 3.

> *„**Podložni jedni drugima** u strahu Kristovu. Žene, [podložite se] svojim muževima kao Gospodinu.“ Ef 5,21-22*

Pavao prije svega ne traži jednostranu, nego uzajamnu podložnost.

> *„Isto tako vi, žene, **podložite se svojim muževima**, da bi, ako neki i nisu poslušni riječi, bili pridobiveni bez riječi ponašanjem žena, …. **vi muževi isto tako**, [podložite se svojim ženama] živite s njima razumno kao sa slabijom posudom, ženskom, iskazujući im čast kao onima koje su i subaštinice milosti života, da vam molitve ne budu priječene.“ 1 Pt 3,1.7*

Kod Petra je kao i kod Pavla – on traži uzajamnu, a ne jednostranu podložnost. Ipak, takoreći u istom dahu, žene se pozivaju na podložnost. Žene su u ono vrijeme ionako bile hijerarhijski potčinjene. Za njih takav poziv nije bio ništa novo ni strano. To je tada bio kulturni i društveni konsenzus. Ako su se do tada možda podlagale pod prisilom, sada su to kao Isusove učenice mogle činiti u njegovoj snazi i od srca.

Apostoli ne pišu i ne djeluju protiv tadašnjega antičkog odnosa rodnih uloga. S jedne strane potvrđuju podložnost žene, a s druge strane – i to je novo – pozivaju muževe na ljubav i brižno ponašanje. **Muževima nije naloženo da vode, upravljaju ili vladaju, a kamoli da zahtijevaju podložnost.**

Upute za poredak antičke kuće, koje je Luther nazvao „kućnim zakonicima“, **potkopavaju tadašnje društvene poretke time što evanđelje i Kristova ljubav mijenjaju često grube i nasilne odnose.** S evanđeljem se, dakle, ne mijenja sve odmah preko noći, nego počinje proces promjene mišljenja i ponašanja. Na njegovu kraju stoji, na primjer, ukidanje ropstva, koje apostoli nisu zahtijevali, ali je već bilo položeno u srž evanđelja.

„Kršćanska“ podložnost (to jest podložnost među suvjernicima, uključujući muževe i žene koji su vjernici) jest **ponizno, odano i puno ljubavi iskazivanje poštovanja, suradnja i potpora.** Kao poniznost i blagost, podložnost bi trebala biti normalna kršćanska crta karaktera. I u idealnom slučaju trebala bi se temeljiti na uzajamnosti.

Što znači da je muž glava ženi (1 Kor 11,3)? Drukčije nego što bismo pretpostavili u našem njemačkom jeziku (njem. *Haupt*), to ne znači „poglavar“ koji predvodi, vodi, vlada ili upravlja. Kad je Pavao rabio tu metaforu, ona je značila **izvor i podrijetlo**. Tako je žena bila uzeta od muškarca (11,8) i zato mu je trebala iskazivati čast. Muž kao glava žene nije njezin vladar, nije njezin voditelj, nego njezin spasitelj, koji je ljubi, štiti, opskrbljuje i njeguje (Ef 5,21-33). Metafora glave slikovito prikazuje i ljubavlju ispunjeno jedinstvo muža i žene i Kristovu brigu za njegovo tijelo.

Ukratko se može reći: svjetovni grčki rječnici, grčka Biblija i Pavlova jezična uporaba pokazuju da Pavao „glavom“ nije mislio „autoritet“. **Biblija nigdje ne poučava muško vrhovništvo ni vodeću ulogu u odnosu prema ženi.**

Septuaginta, koja hebrejski prevodi na grčki, ne rabi riječ *kephale*, nego neku drugu riječ kad se u hebrejskom *glava* misli u smislu voditelja, predvodnika, vladara. Iz toga se može zaključiti da smisao riječi *kephale* ne upućuje u tom smjeru.

Izraelovi svećenici muškarci i Isusovih 12 učenika

Isključivo muški svećenici i 12 muških učenika bili su za mene snažan argument za isključivo muško vodstvo.

U Izraelu su postojali samo svećenici muškarci. Ali morao sam ustanoviti da je Božja želja i volja bila da **svi, i muškarci i žene,** budu svećenici:

> *„a **vi** ćete mi biti kraljevstvo svećenika i svet narod. To su riječi koje ćeš reći sinovima Izraelovim. (Izl 19,6)*

To je proreknuto i za budućnost:

> *„zvat će vas svećenicima Gospodnjim; službenicima Boga našega zvat će vas.“ Iz 61,6*

Zašto do toga u SZ-u još nije došlo, teško je reći: jedan razlog može biti to što je levitsko svećeništvo trebalo biti suprotnost posvećenim ženama, svećenicama i prostitutkama kanaanskih idolopokloničkih kultova.

> *„Neka ne bude posvećene bludnice među kćerima Izraelovim, i neka ne bude posvećenog bludnika među sinovima Izraelovim.“ Pnz 23,18*

Svećenička služba, kad se odvijala u levitskom žrtvenom kultu, bila je težak tjelesni rad, usporediv s radom mesara. Muškarci su u prosjeku (kao i uvijek, osim iznimaka) tjelesno jači od žena.

Bez ograničenja vrijedi da je u Novom savezu svaki koji je rođen od Boga svećenik. Zato, gledajući unatrag na Stari zavjet, spol nije mogao biti razlog zašto su samo muškarci bili svećenici. (Heb 2 – 10; 1 Pt 2,9; Otk 1,6; 5,10).

12 učenika moglo je samo kao židovski muškarci predstavljati 12 Jakovljevih sinova, odnosno 12 Izraelovih plemena. Oni stoje za jedinstven prijelaz iz Staroga u Novi savez.

Voditelji i nadglednici danas ne moraju biti židovski muškarci: svi koji teže tome da budu voditelji pozvani su, i muškarci iz naroda. 12 apostola kao židovskih muškaraca ne znači isključenje žena iz zadaća vodstva. Juniju, ženu, Pavao naziva apostolicom (Rim 16,7), kao što je i Barnaba nazvan apostolom (Dj 14,14).

Uvjeti za starješine i nadglednike

Je li možda žena (ili su žene) u Efezu, kojoj je upućena zabrana poučavanja, htjela biti nadglednica? Naša podjela na poglavlja počinje 1 Tim 3,1 ovako:

> *Vjerodostojna je riječ: ako **tko** teži za službom nadglednika, želi lijepo djelo.*

Čini se da Pavao kod te žene (ili žena) itekako vidi mogućnost da postanu nadglednice ako ispune uvjete koji zatim slijede. Prvi bi korak bio učiti u tišini i podložnosti i biti skromne vanjske pojave. Imućne žene iz Efeza trebale su, umjesto da se ponašaju nedolično (2,9), činiti ***dobra djela*** (2,10). Pavao rabi sličan izraz kad govori o službi nadglednika: ako tko teži za službom starješine, želi ***dobro djelo*** (3,1). Služba starješine dobro je djelo kojem bi te žene mogle težiti kad bi se za nju osposobile.

Ali ne obraća li se Pavao u 3,1-7 samo muškarcima? Ne, sigurno ne. „***Tko***“ (grč. *tis*) riječ je neutralnog roda. Može značiti ***ako ona ili ako on*** teži za službom nadglednika. **Bi li Pavao poticao žene da teže službi koja im je zabranjena?** Pavao jasno pokazuje da je „tko/svatko“ često njegova tema time što „tko/svatko“ ponavlja u 5. retku, kao i u usporednom popisu uvjeta za nadglednike u Tit 1,6. ***U uvjetima za voditelje crkava u 1 Tim 3,1-13 ili Tit 1,5-9 nema ni jedne jedine zamjenice muškoga roda. To se, doduše, ne vidi iz njemačkih prijevoda.***

Ali što je onda s uvjetom „**muž jedne jedine žene**“? Taj se izraz, rekao bi čovjek, može odnositi samo na muškarce. Ne, jer cijelu rečenicu treba shvatiti kao **ustaljeni izraz**. Neki izvade jednu riječ, naime „muž“, i proizvoljno je izdvoje iz konteksta kako bi iz nje izveli novi zahtjev – naime da svaki nadglednik mora biti „muškarac“. Većina tumača Biblije, i komplementaristi, ipak shvaća „muž jedne žene“ tako da su **poligamisti ili spolno nevjerni muškarci** isključeni iz zadaće nadglednika.

U taj izraz učitavati dvostruko značenje, naime i isključenje poligamista i sveopći zahtjev da nadglednici moraju biti muškarci, neopravdano je i dovelo bi većinu ostalih višeznačnih Pavlovih zahtjeva za nadglednike do apsurda. Moraju li svi nadglednici imati „vlastito kućanstvo“ s robovima i više „djece“ koja su dovoljno stara da „vjeruju“ i da „sa svom ozbiljnošću“ budu podložna?

Budući da se u 1 Tim 3,11 navode uvjeti za žene đakone, isti izraz „muž jedne žene“ u zahtjevima za đakone u 3,12 ne može isključivati žene.

Načelo **monogamije**, koje se izražava u izrazu „muž jedne žene“, vrijedi jednako za muškarce i žene, kao što i „ne poželi žene bližnjega svojega“ (Izl 20,17) jednako vrijedi za muškarca ili ženu koji žude za bračnim drugom svojega bližnjega. Zato je najtočniji prijevod izraza „muž jedne žene“ „***monogaman***“, jer najbolje prenosi sveobuhvatno značenje grčkoga ustaljenog izraza za muške oblike.

Ne postoji apostolska uputa koja bi ženama zabranjivala službu nadglednika (kao što je npr. zapovijed šutnje u 1 Kor 14,34-35).

Od čega bi onda trebalo polaziti ili čega se držati ako se to pitanje pojavilo u 1. stoljeću? Ako je već u Starom zavjetu bilo iznimaka od vodstva muškaraca, ako je i u društvu u širem smislu bilo iznimaka, ako je stav Isusa i apostola prema ženama bio pozitivniji od prevladavajuće kulture i ako su žene primale i vršile darove Duha ili u svojim kućama okupljale kućne crkve, onda nije bilo temelja za pretpostavku da je vodstvo u crkvama ženama bilo zabranjeno.

Argumenti za jednakost muškaraca i žena i u poučavanju i vodstvu:

Pokuša li se jednom pristupiti Pismu u pitanju spolova neutralno ili bez unaprijed zadanog ishoda, jednakost će se pronaći pod različitim vidovima. Temu poučavanja i vodstva treba osvijetliti cijelim Pismom, a ne je određivati ili sužavati jednim ili dvama kratkim tekstovima.

Izvještaj o stvaranju bio je za mene novo otkriće, koje me navelo na promjenu mišljenja i koje je bilo prekretnica u tome kako moram čitati i tekstove NZ-a o toj temi. Zato počinjemo od samoga početka:

Argument iz stvaranja

Za oba spola vrijedi isto: oboje nose Božju sliku i oboje trebaju biti plodni i vladati. U izvornom stanju nema poretka ranga ni hijerarhije, a ni raspodjele zadaća ili uloga.

> *„I reče Bog: Načinimo **ljude na svoju sliku, sebi slične**; i **neka vladaju** nad ribama morskim i nad pticama nebeskim i nad stokom i nad cijelom zemljom i nad svim gmazovima što puze po zemlji! I stvori Bog čovjeka na svoju sliku, na sliku Božju stvori ga; muško i žensko stvori ih. I **Bog ih blagoslovi, i Bog im reče: Plodite se i množite i napunite zemlju i podvrgnite je sebi; i vladajte nad ribama morskim i nad pticama nebeskim i nad svim životinjama što se kreću po zemlji!“** Post 1,26-28*

Stvaranje Eve opisano je dojmljivo. Zašto je stvorena?

> *„Nije dobro da čovjek bude sam; načinit ću mu **pomoć koja mu odgovara**.“ Post 2,18 (Elberfelder, njemački prijevod Biblije; bilješka: kao **biće nasuprot njemu**, kao njegov pandan)*
>
> *Einheitsübersetzung (njemački prijevod Biblije): Načinit ću mu pomoć **koja mu je ravna**.*
>
> *Gute Nachricht (njemački prijevod Biblije): Stvorit ću biće koje mu pomaže i **koje mu pristaje**.*
>
> *Zürcher Bibel (njemački prijevod Biblije): Načinit ću mu pomoć **njemu primjerenu**.*

Što točno znači „pomoć koja mu odgovara“ – hebrejski „ezer kenegedo“?

> ***ʿēzer = „snaga, pomoć, spasitelj, spasiteljica, zaštitnik, moć“***
>
> *U SZ-u 16 puta „Bog je naša pomoć“, 3 puta o vojnom zaštitniku, stoga nikada nešto podređeno, naprotiv, možda nešto nadređeno.*
>
> ***kĕnegĕdô: kĕ = kao + negĕd = pred + ô = njim „kao pred njim“***
>
> *Doslovno taj izraz prenosi: „snaga kao pred njim“*
>
> *U svakodnevnom govoru znači: „snaga koja mu odgovara“*

Žena kao pomoć ne opisuje nekoga podređenog, ne utemeljuje podložnost ni hijerarhiju. Naprotiv, Adamu je potrebna srodna duša. Saveznik. Partner. Biće nasuprot njemu, nadopuna. Pandan svakom vidu njegova postojanja: tjelesnom, duševnom, duhovnom, umnom; izvanjskom kao i unutarnjem. Sažeto, to je ono što se misli pod pomoći koja mu odgovara.

I Pavao, s pogledom na stvaranje muškarca i žene, sažima: „Ipak, u Gospodinu nije ni žena bez muškarca ni muškarac bez žene.“ 1 Kor 11,11

Poredak stvaranja prije pada u grijeh vidi muškarca i ženu kao jednake i ravnopravne. Nema hijerarhije. Nje nije ni moglo biti, jer ona počinje tek nakon pada u grijeh:

> *„Ženi reče: … i za tvojim će mužem biti tvoja žudnja, **a on će vladati nad tobom**.“ Post 3,16*

To je opis posljedica pada u grijeh. Vladavina muškarca nad ženom nije bila Božja volja pri stvaranju. Ta je vladavina grešna. Povijest sve do sadašnjosti dojmljivo dokazuje tu tragiku. Ništa u tome nije dobro, ništa u tome nije duhovno. **To nije poredak stvaranja, nego, kao posljedica pada u grijeh, prije NEporedak stvaranja.** Vladanje jačega u palom stvorenju. Zato ne bismo smjeli podupirati tu jednostranu vladavinu muškarca, ni onda kad je pokrštena i kad se učitava u NZ (eisegeza).

Povijesni argument

Povijest Izraela i povijest NZ-a, kao i povijest Crkve, nedvojbeno pokazuju da žene smiju, mogu i trebaju poučavati i voditi. Te su žene sasvim prirodno opisane u tim funkcijama. Nigdje se to ne označava kao iznimka, kao da Bog privremeno stavlja izvan snage poredak koji je sam postavio jer nije bilo muškaraca na raspolaganju.

Žene u Starom zavjetu

Bog šalje proročicu Mirjamu da vodi Izrael (Mih 6,4; usp. Izl 15,20-21). Sam Bog kaže u Mih 6,4: „Ta izveo sam te iz zemlje egipatske i otkupio iz kuće ropstva i poslao pred tobom Mojsija, Arona i Mirjamu."

Sam je Bog, dakle, i ženu poslao pred svojim narodom! Nije bilo nestašice muškaraca, Mojsije i Aron bili su tu, a njegova je volja bila da u tom vodstvenom timu bude žena.

Debora je jedna od sutkinja koje je „Gospodin podigao" i koje su „izbavile Izrael iz ruku njegovih neprijatelja" (Suci 2,16.18; 4,10.14.24; 5,1-31), proročica i najviša predvodnica u cijelom Izraelu (4,4-5). Ona, supruga i majka (4,4; 5,7), imala je ovlast zapovjediti Baraku, izraelskom vojnom zapovjedniku: „Idi!" (4,6.14), i on je otišao. Dobro su surađivali sa zajedničkim autoritetom: on kao vojni zapovjednik, ona kao **vrhovna zapovjednica**.

Kraljica Estera imala je dovoljno utjecaja da izazove uništenje Hamanove kuće sa 75.000 neprijatelja Židova (Est 7,1-10; 9,1-32). Zajedno s Mordokajem „pisala je s punim autoritetom ….. Esterin je proglas potvrdio te propise" (9,29-32).

Svećenici su pitali **proročicu Huldu** za ponovno pronađenu knjigu Zakona i podložili se njezinu duhovnom vodstvu. Izraelski predvodnici, uključujući kralja, starješine, proroke i narod, prihvatili su njezinu riječ kao božansku objavu (2 Kr 22,14-23,3; 2 Ljet 34,22-32). Poslušnost muškog vodstva Izraela Božjoj riječi koju je izgovorila žena pokrenula je vjerojatno najveće probuđenje u povijesti Izraela (2 Kr 22,14-23,25; 2 Ljet 34,29-35,19).

Izaijina žena bila je ***proročica***: „I približih se **proročici**, i ona zače i rodi sina. A Gospodin mi reče: Nadjeni mu ime: ‚Brz plijen, skora grabež'." Iz 8,3

Ni jedan jedini starozavjetni tekst ne kaže da je Bog ženama samo zbog posebnih okolnosti dopuštao da vrše takav politički ili religijski autoritet nad muškarcima, niti se ti slučajevi opisuju kao iznimke od nekog biblijskog načela.

Žene u Novom zavjetu

S Isusom u pitanje spolova u antičkom židovstvu ulazi nova dimenzija čovječnosti. Njegova majka postaje proročicom i njezin Veliča (Magnificat) postaje nadahnutim Pismom (Lk 1), kao već i Anina hvalospjevna molitva (1 Sam 2,1 i d.). Kod Isusa su žene poštovane i cijenjene, on im se okreće bez razlikovanja, uzdiže ih, kod njega smiju i trebaju učiti, biti njegove učenice. To je, osim rijetkih iznimaka, bilo upravo kršenje tabua.

Ženi koja je izgubila svaki osjećaj vlastite vrijednosti objavio se kao Mesija. Ona od njega čuje riječi koje prije nitko nikada nije čuo. Taj je susret imao posljedice: prvi kršćanski misionar bila je **žena Samarijanka**: „Mnogi Samarijanci iz onoga grada povjerovaše u njega zbog svjedočanstva žene“ (Iv 4,39; usp. 4,28-42).

Bilo je **učenica** (Lk 8,1-3), kao na primjer Marija, koja sjedi do Isusovih nogu i uči, kako bi to poslije i prenosila dalje – i time činila upravo ono što je Isus u Mt 28 naložio učenicima, naime krstiti i poučavati.

Prva osoba koju je uskrsli Krist potražio i kojoj je naložio da navijesti evanđelje o njegovu uskrsnuću i njegovu skorom uzašašću bila je **Marija Magdalena** (Iv 20,14-18). Budući da „apostol“ znači „poslanik“, primjereno je reći da ju je Krist postavio za **apostolicu apostolâ**. Prije nego što se Isus ukazao učenicima, dao im je po jednoj ženi prenijeti vijest o svojem uskrsnuću. Mogao im se bez ikakve teškoće i sam odmah ukazati. Ali time ih je htio naučiti: svjedočanstvu žene vi muškarci trebate vjerovati jednako kao svjedočanstvu muškarca, jer ja sam je poslao! Novo razdoblje spasenja upravo je počinjalo!

Za Krista je vodstvo, koje je on iznova definirao kao ponizno vodstvo koje služi (npr. Iv 13,3-17), za žene barem jednako primjereno kao za muškarce.

U Rim 16,1-16 Pavao imenom pozdravlja deset osoba koje naziva suradnicima u kršćanskoj službi. **Sedam od tih deset osoba jesu žene**:

Feba, „đakonica crkve u Kenhreji“ (16,1) i „zaštitnica koja je stajala na čelu[2] mnogih, pa i mene“ (16,2);

Junija, „istaknuta među apostolima“ (16,7); koja je sa svojim mužem zbog navješćivanja evanđelja bila s Pavlom u zatvoru.

Priska, „moja suradnica u Kristu Isusu“ (16,3; usp. Fil 4,3);

i **Marija, Trifena, Trifosa i Persida** „marljivo su se trudile u Gospodinu“ (16,6.12).

1 Kor 16,16 poziva vjernike da se „***podlože svakom suradniku***“. U 1 Sol 5,12 ***„oni koji se trude među vama“*** nazivaju se ***„onima koji su vam na čelu u Gospodinu“***. Ovdje se radi o ljudima s odgovornošću vodstva! Ne može se dovoljno naglasiti da Pavao, dakle, te žene ne nabraja jednostavno kao vjernice, nego kao voditeljice u službi. Pavao u tom odlomku pozdravlja mnoge vjernike, ali samo deset osoba naziva suradnicima, to jest voditeljima, a sedam od njih jesu žene. Trojica muškaraca jesu Akvila, Andronik i Urban. Prva dvojica spominju se zajedno sa svojim ženama, što naglašava njihov zajednički autoritet.

To što Pavao navodi tako velik udio žena među voditeljima jedne javne zajednice jedinstveno je u cijeloj povijesti antičke grčke književnosti. To upućuje na značenje ženskog vodstva u ranoj Crkvi koje je za tadašnju kulturu bilo neobično.

Četiri kćeri evanđelista Filipa dokaz su da se Joelovo obećanje o Pedesetnici ispunilo, i za kćeri:

> *„Sutradan pak krenusmo i dođosmo u Cezareju; i uđosmo u kuću Filipa evanđelista, koji je bio jedan od sedmorice, i ostadosmo kod njega. On je pak imao **četiri kćeri, djevice, koje su prorokovale**.“ Dj 21,8-9*

Prirodno je pretpostaviti, iako ne nužno, da je Nimfa pripadala voditeljima crkve, jer je svoju kuću stavila na raspolaganje crkvi u Laodiceji:

> *„Pozdravite braću u Laodiceji i **Nimfu** i crkvu koja je u njezinoj kući.“ Kol 4,15*

Pavao spominje u Filipima dvije žene koje se nisu slagale. One su zacijelo bile djelatne u službama koje su bile važne za crkvu, inače im se Pavao ne bi izravno obratio imenom.

> *„**Evodiju** opominjem i **Sintihu** opominjem da budu jednoga mišljenja u Gospodinu. Da, molim i tebe, moj vjerni drugu u službi, pomozi im, jer su se one zajedno sa mnom borile za evanđelje, Fil 4,2-3*

Dok Pavao još nije bio u Kristu i progonio je crkvu, okomio se, kako Luka dvaput izvještava, na muškarce **i** žene da ih baci u zatvor (Dj 8,3; 9,2). Zašto i na žene? Uvijek se uklanjaju voditelji, obične ovce iz stada manje zanimaju ili uopće ne zanimaju. Sve do današnjeg dana tako se čini u zemljama gdje se kršćane progoni.

Druge žene

Nema vremena da sada uđemo u vrlo veliko područje onoga što su žene učinile u mladoj Crkvi, u srednjem vijeku, u reformaciji i u pokretima probuđenja. Tisuće su poučavale i vodile, a bez njih bi kršćanstvo danas vjerojatno izgledalo drukčije. Mnoge su poznate imenom. Bilo je žena starješina jednako kao i navjestiteljica i učiteljica.

Često se zaboravlja i to da su žene poučavale i vodile ne samo riječju, nego i svojim pisanjem. Postoje slavne pjesnikinje duhovnih pjesama i spisateljice koje su snažno obilježile povijest kršćanske Crkve

Istina je da su u usporedbi s muškarcima sveukupno bile u manjini. To se objašnjava pojedinom kulturnom situacijom, u kojoj su žene uvijek i posvuda bile manje ili više zapostavljene i nisu se smjele pojavljivati u javnosti. Upravo je to svjetovna kultura i oblikovanje u sjeni Post 3,16. To nema nikakve veze s Božjim kraljevstvom, s onim što je sada u Kristu postalo stvarnost.

Soteriološki argument – spasenje u Kristu

Svi koji zazivaju Gospodina i uzdaju se u njega bit će spašeni. To je radosna vijest evanđelja. Svima bez iznimke otvoreno je spasenje, izbavljenje i vječni život. Pavao piše Galaćanima u 3,26.27:

> ***„jer svi ste vi [postali] sinovi Božji po vjeri u Krista Isusa. Jer svi vi koji ste u Krista kršteni, Krista ste obukli.“***

Povlastica da se postane sinom Božjim vrijedi i za muškarce i za žene. U Pavlovoj terminologiji i žene postaju „sinovima Božjim“. Naravno, kao žene one su i kćeri Božje, ali ovdje Pavao naglašava društveni status koji su sinovi imali u Rimskom Carstvu: ta povlastica sada u odnosu prema Bogu pripada svima, i ženama.

Tome se pridružuje, upravo za žene, i to da je krštenje vodom, a ne obrezanje, koje je za njih bilo nemoguće, ustanovljeno kao znak da je netko postao sinom Božjim.

Na to Pavao nadovezuje izjavu koja je za tadašnje prilike imala eksplozivan učinak. **On ne tvrdi još jednom da se u Kristu svi mogu spasiti, jer to je već učinio na mnogim mjestima. Cilja na to da u Kristu nacionalne, društvene i spolne razlike više ne igraju nikakvu ulogu**:

> ***„Nema više ni Židova ni Grka, nema više ni roba ni slobodnjaka, nema više muškog i ženskog; jer svi ste vi jedan u Kristu Isusu.“*** *Gal 3,28*

U Gal 2,11-3,28 Pavao naglašava da je nejednako postupanje prema nekoj društvenoj skupini, uključujući žene, u crkvi u proturječju s evanđeljem. On žigoše kršćane iz židovstva, uključujući apostola Petra, zato što s kršćanima iz poganstva ne postupaju kao s jednakima i čak odbijaju jesti s njima za istim sto-

lom. Pavao tvrdi da se protivi evanđelju dodjeljivati status ili povlastice u crkvi na temelju etničke pripadnosti, društvenog položaja ili spola. Identitet spasenja svih kršćana utemeljen je jedino u Kristu!

Budući da su sve to društvene kategorije i da se „u Kristu Isusu“ odnosi na crkvu (**1,22**), najočitija je primjena Gal 3,28 na društvene odnose u crkvi. **Odlomak neraskidivo povezuje spasenje s društvenim životom u crkvi.** Kao i u svim Pavlovim spisima, otkupljenje u Kristu ne može se odvojiti od života u Kristovu tijelu. Pavlovo odbacivanje tih razlikovanja mora imati suprotnu posljedicu, naime potvrdu jednakosti ranga svih tih skupina u praktičnom životu crkve, jer su svi jedno u Kristu.

Te tri spomenute skupine ljudi, naravno, i kao kršćani **ostaju** ono u čemu su rođene (osim možda robova, koji mogu postati slobodni). Ali konvencije, isključivanja i diskriminacije tadašnjega i današnjeg svijeta više ne vrijede u crkvi, u novom stvorenju. Što se tiče muškarca i žene, njihov je odnos iz prvotnog stvaranja u Kristu ponovno uspostavljen. I obični robovi i robinje mogli su u crkvi biti učitelji i voditelji, ali ne i izvan crkve, u svojim društvenim odnosima.

Bliska usporedica s Gal 3,28 jest 1 Kor 11,11:

> ***„Ipak, u Gospodinu nije ni žena ništa bez muškarca ni muškarac ništa bez žene.“***

Pavao to govori u vezi s potvrdom da žene kao i muškarci mogu voditi najvažnije djelatnosti na javnim okupljanjima crkve – molitvu (vertikalnu dimenziju bogoslužja – govor Bogu) i proroštvo (horizontalnu dimenziju bogoslužja – govor ljudima) –, sve dok to čine na način koji ne niječe brak i kršćanski moral. **Prema tome, to nijekanje odvojenosti muškaraca i žena „u Gospodinu“ mora vrijediti barem za te djelatnosti vodstva crkve.**

Činjenicu spasenja da nacionalno, društveno i spolno razlikovanje više nemaju nikakvo značenje u crkvi Pavao još jednom nedvosmisleno izražava u 2 Kor 5,16 i d.:

> *„**Zato od sada nikoga ne poznajemo po tijelu**; i ako smo Krista poznavali po tijelu, sada ga više tako ne poznajemo. Zato, ako je tko u Kristu, novo je stvorenje; staro je prošlo, gle, novo je nastalo. A sve je od Boga, koji nas je po Kristu pomirio sa sobom i dao nam službu pomirenja: naime, da je Bog u Kristu bio i svijet sa sobom pomirivao, ne uračunavajući im njihove prijestupe, i **u nas je položio riječ pomirenja**.“*

Ako nikoga više ne poznajemo po tijelu, onda je i spol nevažan. Važno je samo novo stvorenje u Kristu. A što čini to novo stvorenje, pomireno s Bogom? Ono vrši službu koja propovijeda pomirenje! Dakle, svi propovijedaju.

Ljudi koji su Krista prosuđivali po tijelu vjerojatno su mislili: „Što nam ima reći taj tesarov sin?“ Oni koji su jednostavno slušali spoznali su da je poučavao „kao onaj koji ima vlast“. Moramo dakle naučiti sve ljude prosuđivati duhovno i zanemariti sve što nam najprije upadne u oči (društveni status, izgled, spol).

Karizmatski argument

Duh Sveti izliven je jednako na žene i na muškarce. On obdaruje svaku vjernicu i svakog vjernika kako hoće. U nabrajanje karizmi pripadaju dar poučavanja i dar vodstva. **Ni na jednom se mjestu ne pravi razlika prema spolu.** Tekstovi koji slijede govore sami za sebe, počevši od događaja na Pedesetnicu:

> *„nego to je ono što je rečeno po proroku Joelu: ‚I bit će u posljednje dane, govori Bog, da ću izliti od svojega Duha na svako tijelo, **i vaši sinovi i vaše kćeri prorokovat će**, i vaši mladići gledat će viđenja,*

> *i vaši starci sanjat će snove. Pa čak i na svoje sluge i **na svoje sluškinje izlit ću u one dane od svojega Duha, i prorokovat će.‘“** Dj 2,16-18*

Duh Sveti također je darivatelj duhovnih darova milosti kojima se Kristovo tijelo, crkva, oživljava, održava, usmjerava i opskrbljuje. Tu pripada i dar vodstva ili predstojništva:

> *„Budući da imamo različite darove milosti, prema milosti koja nam je dana: ako je proroštvo, prorokujmo prema mjeri vjere; ako je služba, **ostanimo u službi; ako tko poučava, u poučavanju**; ako tko opominje, u opominjanju; tko daje, neka daje u jednostavnosti; **tko je na čelu, s marljivošću**; tko iskazuje milosrđe, s radošću.“ Rim 12,6-8*
>
> *Zürcher Übersetzung (njemački prijevod Biblije): 7 bilo dar služenja, **gdje se radi o službi, poučavanja, gdje se radi o nauku**, 8 tješenja, gdje se radi o utjehi. Tko drugima nešto daje, neka to čini bez skrivenih namjera; **tko obavlja zadaću vodstva, neka to čini s predanošću**; tko iskazuje milosrđe, neka to čini vedro i radosno.*
>
> *„I Bog je u Crkvi postavio neke: prvo apostole, **drugo proroke, treće učitelje**, zatim čudotvorne moći, zatim darove milosti ozdravljanja, pomaganja, **upravljanja**, vrste jezika.“ 1 Kor 12,28*

Karizmatski argument govori sam za sebe, sam se objašnjava i najjasniji je. Zašto bi Bog davao darove koje onaj tko ih je primio onda ne smije koristiti za izgradnju tijela? Ta suvišno je i upozoravati na to da su navedeni darovi dani i ženama. Bila bi to „pogreška u sustavu“ kad one takve darove ne bi smjele vršiti u svakom okviru u koji Bog postavlja žene. Jer darovi su uvijek i zadaće i odgovornost.

Što se događa kad darovi žena ne postanu zadaće u crkvi? Događa se ono što Pavao u 1 Kor 12,21 opisuje ovako: „**Oko ne može reći** ruci: **Ne** trebam te; ili opet glava nogama: **Ne** trebam vas.“ Neki udovi tijela, koji bi ponizno trebali prihvatiti službu drugih udova, ne čine upravo to, nego kažu: „Ne trebamo vas.“ Žene se tako obeshrabruju i ranjavaju. Darovite žene traže područja djelovanja koja odgovaraju njihovim darovima izvan crkve. Tako se smanjuje djelotvornost Kristova tijela. Ono što nam je Bog možda htio reći po toj sestri, bilo proroštvom bilo poučavanjem, ne biva čuto. Posljedica je toga da ne ograničavamo samo žene, nego samoga Boga! Jer Bog se izražava po ženama jednako kao po muškarcima. Da, istina je: „Duh puše gdje hoće.“ Božji Duh ne da se ljudskim strukturama spriječiti da puše gdje hoće. Ali mi ga možemo gasiti i žalostiti. A to smo tako često činili!

Sažetak

Pismo u cjelini, i u SZ-u i u NZ-u, ***ne*** zabranjuje poučavanje i vodstvo žena. Tekstovi iz kojih se želi izvesti suprotno opisuju mjesne nepravilnosti koje treba ispraviti, odnosno ukloniti. Žene su poučavale i vodile u pretkršćansko doba i u počecima kršćanstva te kroz cijelu povijest Crkve. Iz razumljivih, kulturnih, ali ne i biblijskih razloga bile su u manjini u odnosu na muškarce.

Pravednost među spolovima, odnosno ravnopravnost, vrijednost je Kraljevstva koju bi trebalo iznova otkriti te radi Božje stvari štititi i promicati.

Ako je Božja volja da žene poučavaju i vode kao i muškarci, ali to muškarci, iz bilo kojih razloga i pobuda, svjesno ili nesvjesno, sprječavaju, je li to sijanje u tijelo ili u Duh?

„Ni pravo žena da obnašaju ‚službene‘ službe ni njihova jednakost s muškarcima u tim službama ne određuju preduvjete za njihovu službu Bogu i njihovim bližnjima. Nego je to prije njihova dužnost. I to

dužnosti koje proizlaze iz njihovih ljudskih sposobnosti, koje su osnažene božanskim darovima.“ Dallas Willard

Moja definicija odnosa među spolovima

Komplementarizam u pravom smislu riječi znači nadopunjavanje i zajedništvo dviju jednako velikih, jednako snažnih, jednako vrijednih veličina. To nije slučaj kad se žena promatra kao podređena ili drugotna pomoć, na primjer zato što je stvorena vremenski nakon Adama i od Adama. Ali budući da se pojam „komplementarizam“ u današnjoj teološkoj raspravi rabi na taj način, on ne odgovara mojoj definiciji biblijskoga odnosa među spolovima.

Ni egalitarizam za mene osobno nije pojam koji točno odgovara, jer on opet barem u samom izrazu slabi ili zanemaruje razlike među spolovima, koje upravo uvjetuju misao o uzajamnom nadopunjavanju. Moje razumijevanje biblijskoga odnosa među spolovima ukratko je ovo:

Komplementarni egalitarizam

Dakle, uzajamno nadopunjavanje i zajedništvo koje jača drugoga ondje gdje je slabiji, i jedinstvo koje se živi u ljubavi i uzajamnoj podložnosti.

Ja osobno, moja žena, mnoge sestre i bračni parovi doživjeli smo biblijska obrazloženja potpune jednakosti kao oslobođenje i upoznali svoj odnos s Isusom i jedni s drugima u novoj dimenziji. Ta je sloboda čvrst sastavni dio slobode evanđelja. Radosna je to vijest kad biti žena nije ograničenje i umanjivanje, nego uzdizanje do onoga kako je i što je Bog od početka htio.

Naslov moje knjige *Žene, oprostite nam!* (*Frauen, vergebt uns!*) želi iskreno reći da smo mi muškarci – naravno, samo oni koji to uviđaju – prisvojili vrhovnu ovlast tumačenja i vodstva i iz nje isključili žene. Sramim se te diskriminacije koju sam i sam podupirao. Od nje sam se svojom knjigom javno ogradio. Ogorčenje neke braće na moju knjigu pokazuje mi stav, način na koji muškarci reagiraju kad se njihova dominacija dovede u pitanje. Tome mora doći kraj. Tome je već odavno trebao doći kraj.

Predavanje od 16. rujna 2023. u FeG Rhein-Sieg (Slobodna evanđeoska crkva Rhein-Sieg), Hans-Jörg Ronsdorf

Ovo se predavanje može besplatno preuzeti na mrežnoj stranici: www.hans-joerg-ronsdorf.de

---

Bilješke

1. Generički muški rod rabim kao nadređeni pojam za osobe obaju spolova, a iznimke činim ondje gdje je to, po mojem mišljenju, zbog jasnoće potrebno ili korisno.
2. ***Prostatis*** se sastoji od grčkih riječi za „po rangu ispred“ i „stajati“. Svako značenje svih srodnih novozavjetnih riječi koje bi ovdje moglo odgovarati odnosi se na vodstvo.